

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Akadémia-utca 7.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt

Félévre 4 .

Negyedévre 2 .

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Bogdányi Mór.

Az „Egyenlőség“ olvasói bizonyára meglepetéssel fogadják a hirt, hogy e lapok eddigi szerkesztője megváltik tisztétől. Bizonyára felvetődik a kérdés, hogy miért hagy fel Bogdányi Mór a szerkesztéssel?

Belefáradt a küzdelembe? Nem győzi többé a harcot? Elfáradt?

Korántsem! El nem lankadt még az, ki az „Egyenlőség“-et megalapította, vezette és felvirágoztatta; megmarad az igaz ügy védelmezőjének és oltalmazza ékes tollával a jogokat, melyeket méltán követel a haza minden fia, melyeket évezredek küzdelem árán kivivott, kiérdemelt magának a zsidóság is, melyet e jogaitól néhány garázda meg akar fosztani.

Gondoljunk csak vissza!

Ki nem emlékeznék a körülményekre, melyek közt e lapok életbe léptek, ki nem emlékeznék a vádra, melynél irtózatósabbat ki nem gondolt még emberi elme, ki nem emlékszik még ama világra szóló perre, mely olyannyira ártott hazánknak, melynek szövevényes fondorkodásain keresztül még most sem láthatni át tisztán, melyben kiderült a vádlottak ártatlansága, de szégyen folt maradt a vádlókon.

Vádolták a zsidóságot és feljajdult a század, feljajdult az egész művelt világ és a jajszóba belevegült a cselszövők ordítása, belevegült Magyarország ellenségeinek gunykaczagása.

Ime a barbárság tanyája! Visszataszították honunkat a sötétség korszakába, a boszorkányégetés idejébe; ujjal mutatott ránk a külföldi sajtó — de azért a magyar lapok nagy része nem mert szint valáni.

A közvéleményt félrevezették. Izgatók jártak keltek és a meggondoltabbak is fejesoválva mondogatták, hogy nem zörög a haraszt, ha a szél nem fujja.

A magyar lapok nagy része hódolt a tömegnek, hódolt előfizetői izlésének, melyet a zsidóság ellen megjelent számos véresszáju cikk, röpirat elrontott.

Voltak lapok, melyek ingadoztak, melyek mindennap másképen beszéltek, de hát ezek sem szolgálhattak védelméül a vádlottaknak.

Ekkor jelent meg az „Egyenlőség.“

Ki alapította? ki volt szerkesztője?

A „Függetlenség“ volt munkatársa, Bogdányi Mór.

Hiszen a szabadságnak volt ő mindenkor lelkes szószólója, az egyenlőségnek, testvériségnek és egyetértésnek volt bajvivója, hitt ama lap programjának, küzdött szerkesztője oldala mellett az igazság érdekében és beállott a változás.

Elámult az ország.

Ez hát következménye a szép tannak, melyet a Fg. hirdetett? Hát az egyenlőség eszméje arra tanít, hogy gyűlöljük a testvériséget, hogy romboljuk szét az egyetértést.

A nagy tömeg hamar beletörődött a változásba. Szája ize szerint irt ama lap. A nagy közönség eleinte pikánsnak, majd meg érdekesnek találta a dolgot, a képviselőházból segítségére indultak a Fg-nek, a vidéken csakhamar akadtak, kik szerepelni szerettek volna, kik nevüket ismeretessé akarták tenni, a pandur és hajdu törvénykezés is alkalmas volt a dologra és megszületett az eszlári per.

De megszületett az „Egyenlőség.“

Nincs és nem volt lap, mely nemesebb czélt tűzött volna ki maga elé.

Örökké emlékezetes marad szereplése.

Az igazság teljes érzetében, a jog tudatában, kiméletlenül rontott az Egyenlőség az ártatlanok kinzóira. Feltárta az ország szemé elé a törvénykezés bűneit, rámutatott a vád tarthatatlanságára, küzdött, viaskodott a szegény gyámoltalan vádlottak érdekében és az üldözött felekezet örömmel fogadta érdekeinek pártfogóját.

És azután is mennnyire védelmezte az igazság ügyét, mily figyelmesen örködött a gazság lépteire. Belmunkatársa volt hazánk két legelterjedtebb lapjának, a „Pesti Hirlap“-nak és a „Neues Pester

Lapunk mai száma 8 oldalra terjed.

Journálnál". Megfelelt e lapoknál is hivatásának és utóbbi hírlapnak zászlaja alatt most is működik.

Gondozta az Egyenlőséget. Felvirágoztatta, megszilárdította. Megvonta minden szabad percét magától és e lapnak szentelte.

Most már annyira erős, hogy bátran bizhatta más kezekre, de azért itt lesz mindenkor, hogy támogassa, hogy gazdagítsa tartalmát.

Lehetetlen továbbra is elbirnia a szerkesztés terheit. A nagy napilap, mely nemsokára neve alatt fog megindulni teljesen igénybe veszi idejét, de a mosoni szerkesztőség is az ő szellemében fog működni, t fogja követni mindenkor az igazság küzdelmében, mostani szerkesztőség föelvé sem lesz más, mint az Egyenlőség.

Becsüljük meg önmagunkat.

Senkisémet vádolhat velem, hogy veszekedő természetűek volnánk, senkisémet róhatja fel a zsidóságnak, hogy viszályt keres, hogy gyönyöre telik a zavargásban.

Az ilyen kedves erényeket átengedjük azoknak, kiknek éltető elemük a csete-páté, a duhajkodás, kik a zavarosban halászgatva lelik legjobb aratásukat.

Nyugton hagyunk mindenkor minden más felekezetet, ha bennünket nem háborgattak, békékésen megéltünk szomszédainkkal és béke uralkodott önmagában felekezetünkben.

Híven követtük a vallás parancsát és ha eljött az engesztelés ünnepe, jobbot nyujtottunk haragosunknak, meggondoltuk, hogy egyikünk sem ártatlan mindnyájan hibázó emberek vagyunk.

Ez ellen nem lehet senkinek sem kifogása, de igenis lehet az ellen, ha a békesség túl megy határain, a türesemből meghunyászkodás, az elismerésből hizelgés lesz, ha megrettenünk, mert más felekezetű sujtó ítéletet mondott felettünk, és dicsőítünk valakit mert hatalmas és nem zsidó.

Pedig hát akárhányszor tapasztaljuk, hogy a zsidóság jó része sokkal inkább becsül minden más felekezetűt, mint a zsidó barátait. Fitymálva beszél elsőrangú tehetségeinkről, míg bámulja a közepszerűséget, ha nem izraelita. El van ragadtatva, ha leereszkedik hozzá más felekezetű és követelőleg lép fel a hitébélivel szemben.

Világért sem akarjuk, hogy meg vesse a zsidóság más vallás kitünőségét; épenséggel nem! Soha nem tettünk felekezet különbséget és ha üldözzük, az antiszemitizmus, üldözzük, mert békerontó működése embertelen, mert nemcsak a közbiztonság, nemcsak felekezetünknek, hanem az egész hazának ártalmára van, nem pedig, mert hívei a keresztény hitet vallják magukévá. Üldöztük az oly zsidót is, ki neu úgy járt el, mint azt a hazafiság, a sziv és kedély megkívánja.

Hangsúlyozzuk újra, hogy csak örvendünk feletté; ha békés egyetértésben és jó viszonyban él a

zsidóság minden más felekezetével, de méltán elítéljük a meghunyászkodást és hizelgést.

Pálcát kell törnünk az oly zsidók felett is, kik semmibe sem véve azt, hogy valaki elkeseredett ellensége felekezetünknek, támogatják, segítik őt és eszközt szolgáltatnak arra, hogy otromba támadásait ellenünk folytathassa.

Szinte hihetetlennek látszik, hogy van, ki ilyent művel, mert hiszen igen szép dolog az, ha megbocsátunk ellenségünknek, de nincs az a vallás, az az etika, mely ajánlja, hogy adjunk az orgyilkos kezébe tört, ha meg akar bennünket ölni.

Valóban nem tudjuk, hogy nevetségesebb-e, vagy szomorubb-e, midőn látjuk mint telnek az antiszemita lapok hasábjai zsidók hirdetéseivel, ha olvassuk az anti semita szerkesztő felhívását: csak keresztényeknél vásároljatok és közvetlenül ezután a zsidó hirdeti áruit.

Nem tulozunk és nem légből kapott adatokat nyujtunk. Tény, hogy a zsidó kereskedők, zsidó iparosok ennyire megfélekedve méltóságukról, a tiszteletről, melylyel felekezetüknek tartoznak, vezérelve a nyereség-hajhászás vak szenvedélyétől, legnagyobb ellenségeinket támogatják.

De nem is hihetjük, hogy az, ki ama sajtó termékeiben gyönyörködik épen zsidó áruit fogja megrendelni, nem is hihetjük, hogy tisztán pénzügyi szempontból érdemes az ily ellenséges vállalatokat támogatni. Az illető kereskedők és iparosok indolenciájának tudhatjuk csak be, ha elkövetik, mi felett minden becsületes ember megütözik, megbotránkozik. Mivel védheti az ilyen eljárást?

Óvjuk meg méltóságunkat, ne adjunk alkalmat arra, hogy azok kik a csalfa, nem a vallás, hanem a faj elvét hangoztatják, ne találjanak tápot gyűlöletes vádaskodásukra, őrizzük meg jellemünk szilárd-ságát, ne cselekedjünk olyant, mi félreértésre adhatna alkalmat, tiszteljük, szeressük polgártársainkat, bármely felekezethez tartozzanak is, de ne hizelegjünk soha, ne hunyászkodjunk meg senki előtt, hanem becsüljük meg önmagunkat. M.

Egy zsidó pap életéből.

Ötszáz lépésre Tapolczától, a devecseri uton, tekszik egy kápolnaomladék. A nép „puskaporos ház“-nak nevezi, honnan hajdan a törökök Csobánczot ágyuzták.

Nem tudja senki mikor került a házikó oda, annyi tény, hogy dombon áll, mely alatt száz meg száz ember hamvai nyugosznak

Kissé oldalt a helytől fekszik egy temető

A táj festő ecsetjére méltó. Délnek a zalai hegyóriások régi váromladékaikkal, Csobáncz, Badaesony, Szt.-György, Szigliget, északnak a lapos halápi hegy s a híres hosszú erdő.

Oldalt messze síkság terül el, legelőkkal s mészégető kemenczékkel.

Távolról a kéklő somogyi hegyek látszanak, és a Balaton, mely hosszú fehér sávként nyulik tova . . .

Örök nyugváshoz szebb helyet kívánni nem lehet. . .

A temető közepén két fűzfa veti árnyát egy sirra. A sir egy nagy emberbarát, Neuhaus Ábrahám, a tapolczai volt zsidó pap hamvait takarja.

Nem vallásos dicsőenket akarok zengni e helyen, csupán megemlékezni röviden e férfuról, ki mint ember „nagy” volt, s a mily „nagy” oly szerény, s maga a megtestült jószág.

Liberális munkás ember, szép tisztaság volt.

A forradalomban ott harczolt a honvédek között. Mint bevándorlott szülők gyermeke, akkor kezdett csak el magyarul tanulni, s magyarrá lett aztán tetőtől talpig.

Tapolcza zsidó ifjúságát ő nevelte, s dicséretére legyen mondva, magyarnak nevelte.

Nemcsak a bibliából oktató tanítványait, hittani óra után sokszor elővevé a „Nemzeti Hirlapot” s a „Hont”, azokból olvasott elő nekik, közbe-közbe oktatóva őket világismertetre, emberszeretetre, hazafiságra

Kossuth-ot, Deák-ot, Eötvös-t bámulta s végtelenül tisztelte. Mikor a két utóbbiért requiemet tartottak, ott volt ő is a nép között, s csendes áhitattal hallgató az imát.

Pedig zsidó papnak ősi szokás tiltja, hogy katólikus templomba menjen. . . .

Sajátságos megnyerő modora volt bánni az emberekkel. Szép csengő hangja megtalálta az utat a legkeményebb legelfásultabb szívhez is. Az árváknak atyja, az özvegyeknek gyámolítója vala. Szerette őt öreg-ifju, keresztény-zsidó egyaránt. Sok szép vonást közölhetnék róla, álljon itt csak egy:

* * *

Az ötvenes években Somogy megye egyik nagyobb városában lelkészkedett, midőn a környéken rablógyilkosság történt. Egy molnárt gyilkoltak meg feleségével, gyermekeivel.

A tetteseket elfogták, a mint kocsin menekültek ki a határból. Négyen voltak; köztük egy becsületes képű hentes, meg egy márczóna kinézésű, zsidó suhancz. Hiába siránkozott a hentes hogy ártatlan, hogy a három gyilkos erőszakkal kapaszkodott fel kocsijára s őt halállal fenyegetve kényszeríté engedelmességre, — a három megesküdtött hogy ő is bűnös, a megyében statárium volt, a bírák elítélték őt is.

Szánalom volt nézni a szegény embert, hogy sirt s jajgatott, A rabbi a zsidó ifjut készíté elő a halálra s a hentes cellája előtt elhaladva, meghallá ennek kétségbeejtő jajgatásait. Nem állhatta meg, hogy be ne menjen hozzá; kihallgatta őt, s meggyőződött róla, hogy igazán ártatlan. Azonnal a rögtönítelő bíróság elnökéhez sietett; a gyilkosokat újra elővették, együtt s egyenkint hasztalan. Egy sem vallott semmit.

Két óra volt már csak hátra az ítélet végrehajtásáig. Ekkor a végsőre határozta el magát. Teljes papi ornátus-

ban, a szent bibliával kezében lépett be a zsidó cellájába. Beszélt neki Istenről s a lélek hallhatatlanságáról, a zsidó vallás fenségéről, a zsidó ősök magasztos jelleméről.

Az ifju eleintén gunyosan hallgató a beszédet, de mindjobban figyelmesé lőn, s végül testben és lélekben megtörve vallott be mindent. Kitűnt hogy a hentes ártatlan. A vizsgálatot újra elkezdték; most már a másik kettő is vallott. A hentes a bíró alól bocsáták szabadon . . .

Örömkönnyek közt mondá el a rabbi, hogy nem volt életének szebb órája, mint mikor ez embert már-már kétségbeeső családja körébe vezette vissza.

Másnap megjelent nála a hentes egész családjával, meg a falu népével, hogy megköszönje neki kegyességét . .

Tanítványai ma is kegyelettel gondolnak rá. Ha messze városokból haza-haza vetődnek, el nem mulasztják felkeresni a drága halott nyughelyét. Nyugodjék is békében a jó öreg, élete nem marad nyom nélkül, a nemzedék, melyet ő nevelt, becsületére válik majdan a zsidóságnak, hazának, nemzetnek egyaránt

Mennyivel nagyobb jellem volt ez egyszerű zsidó pap, ki egész életén át az emberiség szolgálatában állott és áldásdús működésében keresztény s zsidó közt különbséget soha nem ismert, ama nagyságos uraknál, kik most ugyanazon a helyen szentes argumentumokkal szidják, ocsárolják a zsidó vallást, s haszonlesésből csupán arra törekeshnek, hogy a gyűlölet és viszály magvát elhintsek zsidó s keresztényvallásuk között

Sulzberger Soma.

Nevelés és vallás.

Sajnos, de naponkint halljuk a panaszt, hogy vallás-és morális tekintetekben ifjúságunk nem felel meg a várakozásnak, melyet hozzájuk fűznek szülők és társadalom. Elégge fájlaljuk, hogy e panasz nagyon is alapos, mert tapasztaljuk magunk is, hogy ifjúságunk mindazt, a mi zsidóhoz illő, mit kötelességszerűleg követnie kellene, azt bármily szép, bármily nemes avagy magasztos nemcsak hogy teljeseen levetkőzteti, kerüli, hanem tovább megy és nyíltan palam et publice perhorreskálja, szóval, a mi a legfájdalmas, szégyenli azt hogy zsidó!

S fájdalom nem ez a kivétel; a ki másként gondolkodik s másként cselekszik, az képez kivételt. Valljuk be, hogy mélyen elszomorító jelenség, melynek még elszomorítóbb következményei lehetnek. Hogy sokat ne mondjunk vizet hajtunk elleneink malmára, saját magunk szolgáltatójuk a tápot az elleneink által szított tüzhöz, szóval igazoljuk eljárásukat, igazoljuk rólunk táplált galád ítéleteiket. Nem vagyunk s sohasem voltunk mi a bigottéria, a vallási elkülönülés, elzárkózottság hívei; távolról nem! Sőt mi voltunk és vagyunk leginkább azon, hogy a zsidóság s kereszténység közt felemelkedő válaszfal ledöntessék, hogy a magyar zsidóság asszimilálódjék, hogy társuljon, férjen össze más felekezetekkel, simuljon s közeledjék azokhoz. Ezt kívánja ami érdekünk, más felekezetek érdeke, ezt parancsolja a vallási béke s társadalmi rend.

De amint egyik szélsőség nem hasznos, úgy árt a másik, szélsőség is, egyedül a közepet, az „aurea mediocritas“ egyedül ez vezet célhoz, egyedül ez üdvös. És ennek feltalálásában tévelygünk épen. Egyik részünk tullép a határon, a másik meg sem mozdul. Mindkettő oly „culpa errans“, a tévelygés oly foka, melyet helyes mederbe terelni a józan ész — párosulva ép és egészséges vallási érzülettel van hivatva.

De épen az a legnagyobb baj, hogy ez a vallási érzület hiányzik. Honnan vegyük?

És ime rámutattunk a bajok kuforrására, a panaszoknak és fájdalmas tapasztalatoknak csirájára, midőn a vallástalanságot, a vallási érzület hiányát tártuk fel. Ha kész a diagnózis, a therapia már könnyű, alaposan kell ismerni a betegségnek csiráit, hogy azt gyógykezelhessük.

Ha már felszabadítottuk a sebet, megmondjuk a gyógyszert is és ez: Vallásosabb nevelés és hitoktatásunk javítása. E kettő oly szer mely a fent említett bajokat képes orvosolni, sőt tovább meggyünk: Egyedül e két eszköz az, mely hivatva van a létező kóron segíteni.

Ne ámitsuk magunkat, míg nem felelünk meg kötelességeinknek, midőn gyermekeink vallási érzületének táplálására oly keveset teszünk. Míg gyermekeink testének ápolásán teljes erővel fáradozunk, addig lelkének, vallásos érzületének ápolására vajmi keveset, vagy épen semmit sem áldozunk. Ezt egészen a hitoktatóra hagyjuk, a helyett, hogy mi szülők, mint leghathatósabb faktorok, tenénk és fáradnánk ennek érdekében. Pedig a hitoktatónak amugy is igen rövid ideje van kötelessége lelkismeretes teljesítésére, hogy terheljük meg még mással is?

Különben hitoktatásunk lényegéhez is férne pár szó.

Vagy, hogy egyeztethető meg a józan észszel, hogy egy középiskolát végzett zsidó ifju — kinek hittanból jelese vagy jója volt — ne tudjon zsidóul imádkozni. Pedig ismerünk ilyeneket. Hát csodálhatunk már most a vallási érzület hiányán?

Az is tény, hogy minden középiskolai tanulót, ki nem tudja a magyarok történiáját, megbuktatnak, vajjon megbuktatják-e a zsidó ifjut, ha nem ismeri a zsidó történelmet? Nem, határozottan nem.

Pedig a zsidó történet ismerete alaposan megváltoztatná zsidó ifjuságunk gondolkozásmódját. Megismernék abból ama gyötrelmes küzdelmeket, miket a zsidónak kellett ártatlanul, szomszédai részéről kiállania s hogy e küzdelmekben egyedül a vallásban bírták azt a hatalmas talizmánt, mely őket győzelemre segíté; megismernék belőle azt, hogy mily legendaszerű hősöket, csodás herosokat szült és nevelt a zsidóság; megismernék azt, hogy miként küzdött a zsidóság a szabadságért, miként áldozá fel éltét és vagyonát szóval mindenét a szabadságért, ezt pedig a legrágábbat a még drágábbért: a vallásért; megtanulnák belőle azt, hogy a világhódító Róma megdőlt, de a zsidóság nem, az képes volt daczolni hatodfélezer év romboló hatásával, világhódító nemzetek kardcsörtetésével.

Olvassák csak el a zsidóhistoria annaleseit, majd megismerik mindezt s nem fogják szégyenleni, a mire büszkék lehetnének.

Nem szerénytelenség, sem öndicséret, midőn azt mondjuk, kevés nemzet van, melynek oly ragyogó, oly dicső és fenséges multja volna, mint van a zsidónak.

Csak az a baj, hogy ifjuságunk nem ismeri azt, nem tudja, hogy a zsidót egyedül azon bűvös hatalom tartá fenn, mely a vallásos életben, a morális érzetben honol.

Mert ha tudná, úgy másként gondolkodnék és másként cselekednék.

Lévai Dezső.

Levelezés.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy egy kis de, áldozatképes alföldi hitközségről egyet-mást a nagy közönség tudomására hozzak, részint azért, hogy több nagyobb hitközség példát vegyen, részint pedig azért is, hogy ismerjék ezen hitközséget, a mely a legnagyobb áldozatok árán iparkodik haladni a kor szellemével. Ezen hitközség neve: „Mező-Berényi izr. status-quo hitközség.“

A hitközség 56 tagból áll. Két évvel ezelőtt építette szép és mondhatom az egész megye diszére való zsinagógóját; épített iskolát 2 tanteremmel, berendezte ezt szép tanszerekkel; ezt minden idegen segély nélkül állította fel. És e mellett iparkodik hivatalnokait kellőleg díjazni; tart fenn szegényt segélyző egyletet és Chewra-Kadischat.

Igaz, hogy terhei is vannak, de Isten segítségével ezeket is leróvja. A most lefolyt ünnepek alkalmával is bebizonyította, hogy mennyire szeret haladni; úgyanis a hitk. előjáróság fordult az orsz. rabbiképző-intézet tekintetes tanári testületéhez, hogy ajánljon egy felsőbb tanfolyambeli hallgatót, a ki a szent ünnepekre lerándulhatna az ünnepi szónoklatok tartására. A tanári testület ajánlotta is Schwarz Miksa urat, a ki kitünő ékesszólásával nagy műveltségével és őszinte vallásossága a hitközség teljes megalégedését vivta ki, úgy annyira, hogy a hitközségi tagok csak azt sajnálták, hogy a hitk. viszonyok nem engedik hitszónok választását.

Midőn ezen az utón is Schwarz Miksa hitszónokjelölt urnak legmélyebb elismerésünket fejezzük ki, Isten áldását kérjük azon intézetre és a tekint. tanári testületre a mely ilyen hazafias, vallásos papokat nevel a magyar zsidóságnak.

(Legnagyobb örömmel vesszünk tudomást a derék hitközség haladásáról és buzgalmáról. Magunk is kívánjuk, hogy Isten szabadítsa meg minden terhétől, hogy minél előbb felvirágozhassék. Szerk.)

H. A.

Összetartás.

Az antiszemita sajtóban gyakran különös váddal találkozzunk. Azt vetik szemére a zsidóságnak, hogy össze-szit, hogy mindea őt érdeklő dologból közös ügyet csinál, hogy válvetve küzd az ellen, ki zsidót merészelt bántani.

Ha azt gáncsolják valamely társulatban, nemzetiségben, vagy felekezetben, hogy viszálykodó, hogy tagjai meg nem férnek, hogy mást sem tesznek, mint személyeskednek, azt értjük, de, hogy mennyiben volna bűn az összetartás, bizony épen nem világos dolog.

De hát avval állnak elő, a jó antiszemita, kiket különben hasonló bűnnel nem vádolhatni, hogy a zsidóság a gonoszokkal paktál, hogy a gazokat védi, mert zsidók, hogy a zsidók minden eszközt felhasználnak a hitükbeliek megmentésére, bár azok mindentől, miderek és jóra való távol állnak.

Ez már inkább beillenék vádnak, de itt meg az a baj, hogy a legesekélyebb alapot is nélkülözi. El sem tudjuk magyarázni, hogy miként vélik ellenségeink ezt a védelmet, ezt az összetartást a selejtsekkel.

Persze, ha oly szempontokból indulnak ki, hogy minden zsidó gonosz, meg hogy holló nem vájja holló szemét, könnyű az említett eszeveszett következtetésre jutni, de tényleg képzelhető-e, hogy valamely felekezet dédelgesse a tolvajt, ki bizony nem igen kérdezzeti áldozata vallását, védje a gyilkost, biztassa az uzsorást, dicsőítse az árulót, azért és csupán azért, mert nem tartozik más felekezethez.

Ugyancsak meglátszik a fűhöz-fához kapkodás, melylyel a derék honfiak a zsidóság vesztét kívánja eredményezni, látszik az a tehetetlen vergődés, mely nevetséges volna, ha nem volna a szerencsétlen műveletlen tömegre némi hatással, mert hogy antiszemitizmus krokodilus könynyei, jajveszékése nem vesztették el még minden hatásukat, bizonyítja a Vas megyében legujabban támadt mozgalom, mely az antiszemita képviselők száma szaporítását célozza.

Reméljük, hogy ez a mozgalom nem hozza majd meg a kívánt eredményt, hogy pedig meg ne hozza, ahhoz szükséges, hogy a zsidóság tartson össze, tartson össze a vidék intelligenciájával, mely bármely vallásu legyen is, bizonynyára szívesen csatlakozik majd azokhoz, kik mindenkor kimutatták hazafiasságukat és segíteni fogja az elámitott tömeg feletti győzelme.

Tartson együtt a zsidóság, mert sajnos, bármint vádaskodjanak ellenségeink, az az egyetértés nem mindenütt legpéldásabb. Apróságok miatt ketté szakadnak községek és pártoskodás üti fel fejét a tagok. Rut, a zsidóság méltóságához épen nem illő jelenetek támadnak, gyűlölködéssel találkoznak, kiket a vallás egységének kellene összefűznie, harag támad azok közt, kiknek ellenségei mást sem várnak, minthogy gyengüljenek.

És ha ily dolgokról értesülünk gonyképen hangzik az a vád, mely tulságos összesítással vádol. Hiszen azt kell épen tapasztalunk, hogy az a kapocs, mely a zsidóságot összefűzi lazul, hogy egymásra támadnak, kiknek együttesen kellene védekezniök.

Tartsuk mindenkor szem előtt ama régi latin közmondást, hogy: Az egyetértés növeli a kis dolgokat és a viszály eltörpíti a nagyokat. Ne vesszünk össze azért mert a többség szavazata nem tetszik a kisebbségnek, ne haragudjunk társainkra, mert nem a mi akaratunk és kívánalmunk és kívánalmunk érvényesült. Ne ijesszen vissza a sok badar támadás és ne kövessük azokat kik zsidó létükre fenszóval büszkélkednek vele, hogy hát semmi közük a zsidósághoz, hogy nem bánják, ha üldözik, ha yádolják és kik az ily szóval akarják bizonyítani, hogy mily ropant nagy műveltségük.

Sajnos, nem csekély azok száma, kik az ily eljárást követik és leginkább érettebb ifjuságunk az, melyet álszögyencen igy félrevezet leginkább ifjaink azok, kik más val-

lásu társaik előtt szeretik fitogtatni szabad szellemüket szabad gondolkozást módjukat. Sajnosabb, hogy vannak kik az ifjuságnak rossz példával előljárnak, vannak, kik fe nem foghatják, hogy mennyivel dicsőbb, ha néha kellemetlen is, elveihez szigoruan ragaszkodni, hitét lelkesen védelmezni, mint olesó élczelések, meghunyászkodás árán menekülni éretlen emberek gunyától, ostoba hahotája elől.

Ne szolgáltatassunk viszálykodással okot a jogos kárörömrre, inkább tőrjünk, hogy derekas összetartásunk feletti haragjában kigyót-békát kiáltson reánk az irigy vádaskodó antiszemita sajtó.

S. L.

T. olvasóinkhoz!

Csak néhány nap választ el attól az emlékezetes időponttól, midőn öt évvel ezelőtt az „Egyenlőséget“ alapítottam. Nagy viharok előtt álltunk s már-már hallottuk mint, dulják fel a szenvedélyek árjai a polgárok egyetértését s a nemzet békéjét.

A magyar zsidóságot minden oldalról ellenséges elemek vették körül, s megtámadták hazafiságát, becsületét és emberségét. Meg akartak fosztani bennünket mindentől, mi részvétet, becsülést ébreszt, hogy mint a társadalomból kitagadott páriát a tömeg állatias kifakadásának oda vethessenek bennünket.

Kétségbeesett tekintettel néztünk körül keresve régi barátokat, pártfogokat; de hiába. Mind eltűntek! Az egyenlőség és testvériség bátor előharczosai félrevonultak és csüggedten várták a fejleményeket.

E szomorú előzmények szülték az Egyenlőséget melynek feladata volt ellenségeink rejtőző gonoszságáról lerántani a leplet föltárni a nagy közönség előtt azt a fenéklelen fertőt, melyből a rágalom undorító szennyét meritette.

A magyar zsidóság lelkesedéssel fogadta a lapot, mert jogos önvédelmet látott annak rettenthetetlen küzdelmeiben.

Az Egyenlőség óriási hatást keltett. És e hatás nemcsak az igazságos szó hatása volt, hanem egy nagy felekezet önérzetes felszóllalásának eredménye.

A zsidóság tudta, érezte, hogy e küzdelmet támogatásával kell megkönnyítenie, hogy a zászlóvivők a munka terhe alatt össze ne roskadjanak.

Most, midőn én az „Egyenlőség“ szerkesztőségétől megválok, nem mulaszthatom el, hogy e támogatásért önöknek hálás köszönetet ne mondjak s egyuttal ne kérjem az ügy érdekében is a lap iránt való jóindulatot továbbra is fenntartani, mert az „Egyenlőség“ még nem játszotta le szerepét, még vannak feladatai a haza és a magyar zsidóság érdekeinek védelme körül.

Hazafias és hitrokoni üdvözlettel
Bogdányi Mór.

T. olvasóinkhoz!

Értesítjük t. előfizetőinket, hogy e lapok eddigi szerkesztje tisztétől megválván új szerkesztőséget alakítunk. Magunk részéről oda fogunk törekedni, hogy az „Egyenlőség“ lehető legrészesebb kiállításban és legpontosabban jelenjék meg továbbra is.

Kérjük egyuttal azon tisztelt olvasóinkat, kik az előfizetésekkel hátralékban vannak, hogy a hátralékot minél előbb beküldeni sziveskedjenek.

Tiszteletteljesen
a kiadóhivatal.

T Á R C Z A.

Bohó Izsák.

Átdolgozta: **Blumgrund Ezékiel.**

Ámbár a zsidóság századokon át lenézett és védtelen elemét képezte a társadalomnak, kegyetlen üldözések sulya alatt görnyedt s gyakran ennek következtében száműzve volt, pihenőt nem ismerve városról városra bolyongott és nem akadt nyugvóhelyre, mindig egy szembejövőbe helyezte reményét. Tízennyolcz század viszonytagságai, szenvedései, galád kezek által ellene intézett merényletek mitsem változtattak vidámságán s jókedvén, mely orvosság volt a sajtó sebre, melyet a sors bárdjának rettenetes éle ütött rajta. Mihelyt a szenvedések sötét felhője oszladozni kezdett, a zsidók önértetét vérig sértő támadások megszűntek, mulattak, vigadtak; nevettek, danolgattak. Különösen ismételték az újév és az engesztelési nap szép dallamait, melyek iránt oly rokonszenvvel viseltettek, mint a svajcziak a honvágyat ébresztő csordástáncz iránt.

Kiválóan lakodalmak alkalmával nyilvánult mulató kedvük. A lakomázó nép mulattatására ott voltak az általános népszokás szerint a „vig emberek“ kik kedélyes tréfáikkal, eredeti ötleteikkel megnevettették a vendégeket, ki őket ezek fejéken kisebb-nagyobb pénzajándékokkal halmozták el. Hiszem a vidámság ilyen alkalommal vallási kötelességnek tartották, a talmud ezen szavai szerint; „Ki a völegényt vagy menyasszonyt megnevetteti, annyit tett, mintha Jeruzsálem romjainak egyikét fölépítette volna,

Az illető személyek valóban nagyon gyakran igen szellemdusak voltak, mi őket a nép kedvenceivé tette. Örööm telik benne, hogy enfajta emberekkel megismerkedtem. mert nem ritkán szinte odalettünk neveltünkben; a nép bolondja vagy „a bohó“ kivel a lángeszü Oppenheim-féle családkepek egyikén, hol csörgösipkájával diszeleg, találkozhattunk, általános tetszésben részesült. Shakespearenél is kiváló szerepet játszanak a bolondok kiknek nyelvére a legérdekesebb satyrát és a legfinomabb bölcseséget adja.

Efajta emberek közül egy néhányat ismertem: a legjobb és legkülönösebb volt Izsák, ki eredeti élceivel sokszor bohókás csinjeiről nem csak B. faluban, de azontul is a maga idejében híres, nevezetes ember volt. Már külseje is általános derültséget okozott. Mindig olyan furesa arcot vágott, hogy az embernek hangosan fel kellett kacagnia. Egy kis felvidéki város közelében fekvő szegény faluban lakott s azt szokta volt mondani; Sach ur, ez volt az említett városban a leggazdagabb zsidó, hozzánk

hurczolkodjék; ez volna rá nézve a legjobb életbiztosítás, mert minálunk egy gazdag zsidó sem halt még meg!

Ezen vig embernek igen rút felesége volt, kinek nyelve mindig pörgött, feleselt, veszekedett, szidta, hol a szomszédját. egy ősz fürtű vásott ficzkót, ki Izsáknak vetélytársa volt, hol a vaggát, ki szükre szabta a czizmáját,- a szelet, mely haját a szemébe hordja. Izsák szerette szive mélyéből s úgy őrizte, mint szemé világát. Ő volt mindennapi gondja, imádsága. Mert az imádság volt az ő bizodalma, az ő erőssége, az ő oltalma. Mikor szombaton délután a zsinagógába ment s elővette kapcsos, kopott, fekete táblájú könyvét. akkor elmerült az áhitatta s azt hitte, hogy jól végezte a hetet, mert Istennel végezte. S ki mondja azt hogy, nem volt igaza. Az isteni tisztelet után rendesen fölkereste barátját; társalgás közben egy a maga idején jól alkalmazott szójátéknak meg volt a maga mulattató hatása. Egyszer mondá szomszédjához.

Mit gondolsz? Pálkamérést nyitok én, felségem az ajtó elé áll s a ki őt meglátja és rosszul lesz, bejön egy kis pálinkára. S így hamar kell a pálinka.

Ama vidéki városban élt egy orvos, ki Izsákot ki szokta játszani bóhokás tréfáival. Izsák azonban más alkalmossal visszafizette uzsorás kamatokkal. Egyszer történt, hogy Izsák lángoló arczezal az orvoshoz jött és aggódva mondá hozzá: „Orvos uram, felségem nem tetszik nekem! „A férj nyugtalanóságából következtette az orvos, hogy az asszonynak valami agasztó betegsége lehet s rögtöné kocsi-jára ült. De midőn a hely színén megjelent, konyhájában találta az asszonyt, kifakadt az orvos felháborodásában, hiszen felséged viruló egészségnek örvend!

Kedves orvos uram, de különösnek látszik nekem; Nem azt mondtam hogy feleségem beteg, hanem, hogy nem tetszik nekem. Tetszik tán kegyednek?

Az említett vidéki városban fiatal rabbinus, működött ki néhány hónap előtt fejezte be tanulmányait. Midőn nővére esküvőjén tánczra derdült az ifjuság, ő is részt vett, de Terpszichorének igen gyakorlatlan tanítványának bizonyult. Izsák hozzá ment és csodálkozva mondá; „Tisztelendő“ ur, hol tanulta e művészetet? „A fiatal rabbi bókot várva mondá hamar; „Miért, miért?

Izsák: „Mert semmit sem tudsz!“

P. városban működött ekkor egy félig fölvilágosodott rabbinus, ki modern életnézete bizonyításaul jónak találta ezen tréfás embert a lakodalmoktól eltiltani. Izsák, ki eddig minden ünnepélyes alkalommal első sorban meg volt hiva, úgy tekintélyének, mint jövedelméek károsítását látta abban, eltökélte magában, hogy boszut fog állani azon emberen ki a költészet iránt oly kis vonzalmat érzett és vigalmakon sem türte a verset még akkor sem, a tant a szent nyelv hangjain pengette. A legközelebbi lakodalom alkalmával megjelent az étterem előszobájában és fölkerette a tisztelendő nrat, hogy engedje meg neki a bemenetelt, hogy fontos vallási kérdést intézhessen hozzá. A vendégek rábírták a rabbit. hogy engedje azt meg. Izsák komoly, jámbor arczezal belépet és mondá.

Tisztelendő ur, engedje meg nekem a következő kérdést: Meg van írva hogy az Ur, dicsértessék az ő neve, a paradicsomban a jámbor embereket a legjobb ételekkel fogja meg vendégelni; lesz ott marhasült, halvagdalék, mi a Leviatan husából készül, mely jó ízével a legizletesebb ételeket fölülmulja. De minálunk nem adnak lakomát, melyeknél legalább egy fogás nem volna csirke-vagy ludpecsenye, a nagy lakománál a paradicsomban mind ezekről nincseu szó? S az, mi felől tudós rabbinktól szives felvilágosítást kérek!., Valamien feszült figyelemmel várták a feleletet, de a rabbi mosolyogva mondá.

Ezen kérdésedre felelni nehezemre esik; hadd halljuk bölcs véleményed,

„S nem fog a tisztelendő ur, haragudni? „minden tekintetben szabad szólást adok neked!!

„A szárnyas állatoknál,„ mondá Izsák, furcsa esetek szoktak előfordulni; az egyiknek rövid a lába, a másiknak gümője, pupja, vagy ehez hasonló baja. Ilyenkor a rabbit kell kérdeznünk hogy használható-e? Mivel azonban rabbi sohasem kerül a paradicsomba, a csirkét pokolba kellene küldeni s ki tudja, meg nem eszik-e ott a gonoszok. Azért nincs a paradicsomi lakománál csirkepecsenye.

Ezen hallatlan vakmerőségen csodálkozott az asztaltárság; mind hallgatott, migva lamelyik tréfás ember nevetni kezdett s utána az egész társaság homerosi hahotára nem fakadt. Mit csinálhatott ilyenkor a tisztelendő ur? Ő is nevetett a jóizü tréfán. —

Jó Izsákom egykori vig barátom lettem sirodra fulánkos élceid emlékére, friss fenyőkoszorut. Isten nyugosztaljon a paradicsomban s ha ott mégis meglátod az antagonisztikus rabbinst, mondd hogy tiszteltetjük.

H I R E K.

— **Az eperjesi izr. hitközségnek** ujonnan épült elemi iskoláját f. hó 17-én nyitják meg. A megnyitó beszédet Glück Lipót dr. hitközségi elnök, az átvételi beszédet Weiss Vilmos igazgató tanító, a beszentelési beszédet Austerlitz Májer hitközségi rabbi tartja. Az ez alkalomra összeállított énekkar Weisz Mór kántortanító vezetése mellett a szózatot, hymnust énekli.

— **A budapesti izr. hitközség** képviselőjének választása f. hó 17-én d. e. 9 órától d. u. 6 óráig fog megjelteni.

— **Kissinevből** írják, hogy az Uj Izrael neve alatt garázdálkodott sekta hívei áttértek a kereszténységre. Trezzer protestáns lelkész végezte a szertartást. Láthatják belőle a mi nagyszerű reformátoraink is, hova visz a célszerűtlen és alaptalan ujtás.

— **A román jogszolgálatot** remekül illusztrálja a következő eset. Abramaskur nevű zsidó kereskedő a hirdett Gargel senatortól hatezer frankért répa magot vásárolt. Csak a vétel megkötése után jutott eszébe az érdekes senator urnak, hogy hát még sem cselekedett helyesen, midőn a szép magot zsidónak adta el, még ha oly általános tiszteletben részesül is az a zsidó, mint Abramaskur. Tekintélyes személy lévén könnyen szerezte meg a vasutnál a vevő nevére szóló szállítólevelet és hogy teljesen jóvá tegye hibáját jámbor, igazhívő kereszténynek adta el az árut. A 6000 frankot természetesen megtartotta, úgy

hogy Abramaskur kénytelen volt panaszra menni. Ki is eszközölt valahogyan végrehajtási engedélyt, de nem akadt hivatalnokra, ki az ítéletet végrehajtja. Románia büszke lehet igazságszolgáltatására.

— **A „Berliner Tagblatt“** írja, hogy Vilmos császára marokkói főrabbinak, ki egyszersmind konzul is, diszkötésű héber talmudot ajándékozott.

— **A varsói államügyészséghez** feljelentés érkezett, mely szerint egyik protestáns lakos nemcsak, hogy házában a zsidóvallás minden szokását és törvényét tartja meg, de nevével rendesen eljár a zsidó istentisztelethez. Az orosz törvény megtiltja a zsidó hitre térést és a feljelentett protestánst kérdőre vonták. Ez azzal védezett, hogy csak azért jár a zsidó templomba, hogy nevének ki zsidó volt, rokonaival találkozzék. E védelme folytán elbocsátották, de a rendőrség titkos felügyelet alatt tartotta és végre rábizonyították, hogy csak színleg keresztény neje kedvéért teljesen zsidó ritus szerint rendezte be házát és névleg keresztény gyermekeit is zsidó vallásban nevelte. Az idősebb gyermek, nyolcz éves leányka fogalmával sem bír a kereszténységnek, míg a zsidó hittant egészen jól tudta. A férfit rokonai sürgetése folytán a gyermekeket atyuktól elvették és keresztényes nevelésükről gondoskodott. Az anya eltűnt.

— **Jubileum.** A bécsi szegény izraelita tanulókat segélyező egyesület e héten ünnepelte fennállása huszonötödik évfordulóját. E huszonöt év folyamában 72000 frtot osztott szét segélyképen, emi tekintetben azon körülményt, hogy az egyesületnek csak 130 tagja van, igen szép eredmény.

— **Leydenből** írják, hogy az ottani egyetem tanácsának titkárául a zsidó vallásu Rozenstein dr. választatott meg.

— **Livlandban** 1561-ki évben tiltották ki a zsidókat és a lakási tilalmat azóta nem helyezték hatályon kívül. Kurlandban a tizenhetedik század végeig nem lakott zsidó. Ez időtől fogva különféle tilalmak és másnemű akadályok dacára néhány izraelitának mégis sikerült letelepednie és a mult század nyolczvanas éveiben kormánykörökben a zsidóknak kedvező változás történt. A pilteni kerületben ősrégi időktől fogva túrték a zsidókat sőt 1873-ban megajándékozták némi iparszabadsággal 1797-ber Kurland városában 896, a falvakban pedig 3685 zsidó lakott, összesen 4581 zsidó férfi volt tehát kurlandi földön. Ez időtől fogva mindinkább több és több jogokat nyertek. Az 1804-iki februárban kelt ukáz utasította a zsidókat, hogy alakítsanak községeket. Ily községek koholok elnöklete alatt alkaultak 1863-ban a zsidó lakóság száma 33707 lélekre rugott.

— **Az odessai zsidókat** nagy izgatottságban tartja egyik szegény zsidó meggyilkolása; világos nappal, nyílt utcán ütötték agyon. A gyilkost elfogták és bíró elé állították. Bevallotta, hogy azért ölte meg áldozatot, mert zsidó. Ime, ez a következménye a lelketlen bujtogatásoknak.

— **A bécsi antiszemita**k ugyancsak jól éreheztik magukat. Három pártra szakadtak és legnagyobb elkeserődéssel küzdenek egymás ellen. A nemzeti párt feje a dérék Schönerer, közlönye az „Unverfälschte deutsche Worte“ a socialista párt kitünősége Hollomay ur és közlönye az „Oestreichische Reformer“, a klerikális-fendális pártot Schneider vezérli, közlönye pedig a Volksfreund. Hollomay Schneidert Judásnak nevezi, ki saját céljaira használja fel a népet, hamisítónak meg más effélének nyilvánítja. Schneider evvel szemben azt állítja, hogy Hollomay az antiszemita titkáit akarja eladni a zsidóknak. Majd meg a hirdett Marr Vilmosnak vetik szemére, hogy két zsidó neje, meg zsidó anyja volt, mire aztán Marr oly hangon felelt, hogy bizony minden szava elé oda kallene tenni, hogy „bizteség ne essék“. Hja, így járnak, ha nagyon is tüzes-

kednek a antiszemitizmushoz hasonló szent és méltó ügyek körül.

— **Bécsből** írják; Midón Greuter ur hosszabb betegsége után megjelent a képviselőházban sokan üdvözölték szerencsét kívánva gyógyulásához. Többek közt Pollák Lipót, a budveisi kereskedelmi kamara képviselője is fejezte ki örömét Greuter ur előtt. „Köszönöm, uram, szolt Gretuer, oh, én szeretem, a cseheket. „Nem tudom, hogy akkoris szereti-e, ha zsidók, mert bizony magam is az vagyok. Szeretem, és szeretem annál inkább, menél inkább magaszkodik felekezetéhez. Nagyrabecsülöm a jóra való izraelitákat!“ És a két képviselő sokáig sétálgatott karöltve.

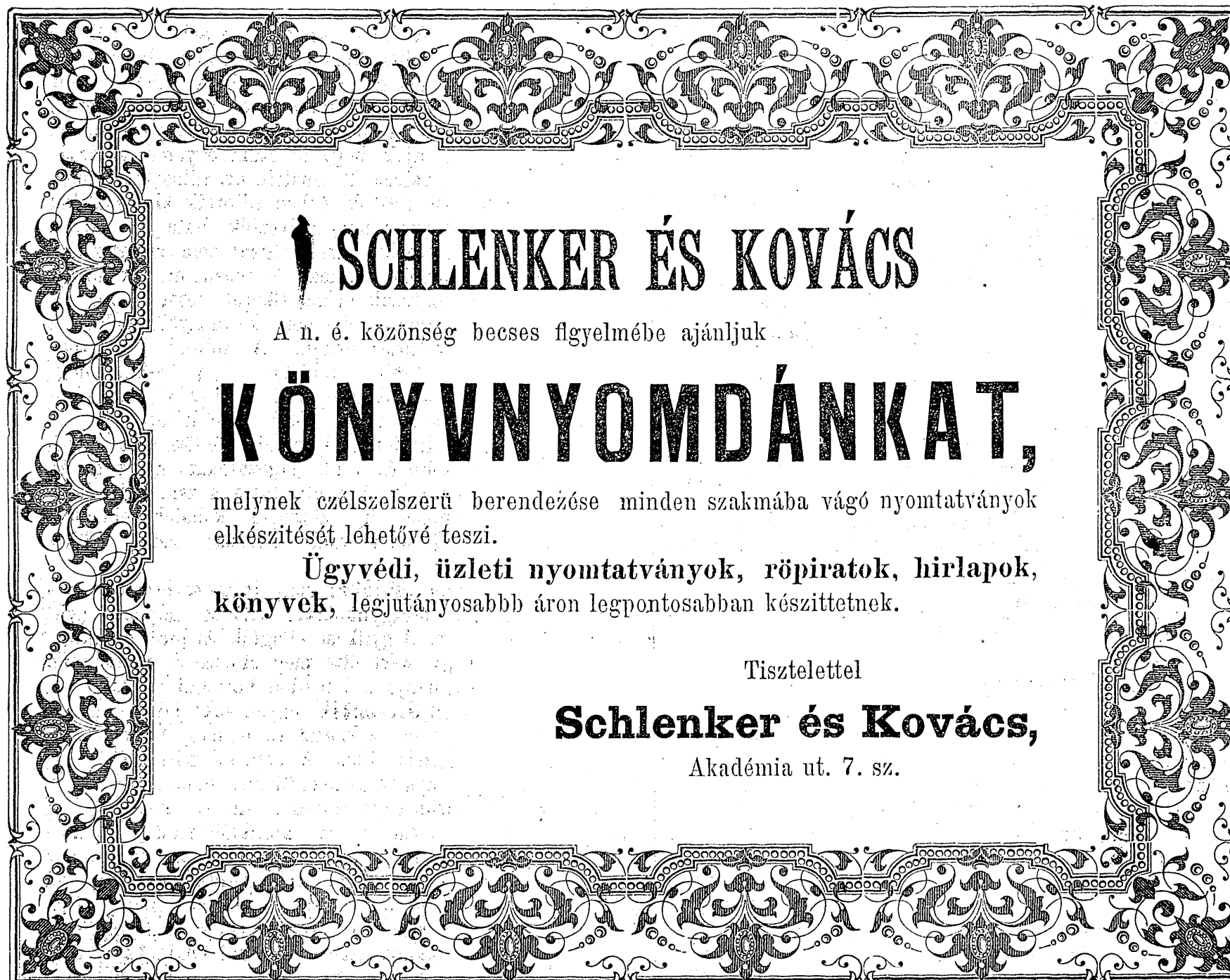
— **Sátoros ünnep.** Megérkeztek a szép napok és ünnepeljük ismét őseink emlékét. Országszerte építenek kunyhókat. Apró egy-két ablakos házikókat, fanyógas tetőzettel. Az egész család fáradzik benne, hogy minél barátságosabb legyen a sátor. Papírlánczok és nemzeti színű zászlócskák díszítik a falakat, székeket és asztalt fenyágalyakkal fonják be a gyermekek. A családfő az öreg székre ül és körülte foglalnak helyet a rokonok. Majd meg a vendégek jönnek, kik nincsenek abban a helyzetben

hogy külön sátrat építhessenek. Vidám beszélgetés, csevegés támad, röpködnek az élczek és ha rél uram nincs n tekintettel az ünnepe, hanem megereszti fuvalmát: Oda som neki! Adja Isten, hogy háborítlan nyugalomban ülhessük meg az ünnepünket is.

Nyiregyházáról értesítenek, hogy az ottani antiszemiták vezére, M. I. a városi képviselő választáson minden erőfeszítések daczára megbukott. Hát Nyiregyházán is kifelé áll rudja az antiszemitizmusnak.

Szerkesztői üzenetek.

- L. D. Dunaföldvár. Köszönjük. Kérjük minél gyakrabban.
- L. S. Budapest. Fején találta a szeget. Csak ugy tovább.
- H. A. Mezőberény. Szívesen fogadjuk jövőre is tudósításait.
- S. Gy. Kérjük tudósításait folytatni.
- H. G. Látogasson meg szerkesztőségünkben.

SCHLENKER ÉS KOVÁCS

A n. é. közönség becses figyelmébe ajánljuk

KÖNYVNYOMDÁNKAT,

melynek czélszelszerű berendezése minden szakmába vágó nyomtatványok elkészítését lehetővé teszi.

Ügyvédi, üzleti nyomtatványok, röpiratok, hírlapok, könyvek, legjutányosabb áron legpontosabban készíttetnek.

Tisztelettel

Schlenker és Kovács,

Akadémia ut. 7. sz.